

EU Heritage.

Skills for promotion,
valorisation, exploitation, mediation and
interpretation of European Cultural Heritage

**Κείμενο του βίντεο
SU 1.4.1.**

**Damiano Aliprandi
FONDAZIONE
FITZCARRALDO**

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Ενότητα:	1. Πολιτιστική κληρονομιά και εμπειρία του τουρισμού για την τοπική ανάπτυξη
Υποενότητα:	1.4.1. Ο ρόλος των ενδιαφερόμενων φορέων για την τοπική ανάπτυξη
Συγγραφέας:	Damiano Aliprandi, Fondazione Fitzcarraldo
Τεχνικός έλεγχος:	Παναγιώτα Πολυμεροπούλου, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Επιστημονικός έλεγχος:	Fondazione Fitzcarraldo
Λέξεις κλειδιά:	Ενδιαφερόμενοι φορείς, τοπική ανάπτυξη, οργανισμός διαχείρισης προορισμών, κερδοσκοπικός και μη κερδοσκοπικός οργανισμός, πολιτιστική κληρονομιά.

This work is licensed under a Creative Commons [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

License (CC BY-NC-SA 4.0)

Template by:

DAISSY research group, Hellenic Open University (<http://daissy.eap.gr/en/>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Από την πολιτιστική κληρονομιά στην τοπική ανάπτυξη

Όταν ασχολούμαστε με έργα ή πολιτικές "τοπικής ανάπτυξης" θα πρέπει να έχουμε ευρεία επίγνωση του γεγονότος ότι πρόκειται για έναν ορισμό που περιλαμβάνει μια ποικιλία μεθόδων, προσεγγίσεων και πτυχών, σκοπών και εφαρμογών.

Πώς θα μπορούσαμε λοιπόν να ορίσουμε την "τοπική ανάπτυξη"; Ως "ένα περιεκτικό και ολοκληρωμένο όραμα και δράση που οδηγεί στην επίλυση των προβλημάτων μιας περιοχής και που επιδιώκει να επιφέρει μια διαρκή βελτίωση της οικονομικής, φυσικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής κατάστασης μιας περιοχής που έχει υποστεί αλλαγές". Ωστόσο, με την πάροδο των ετών, οι έννοιες και οι προσεγγίσεις έχουν αλλάξει αρκετά και, κατά συνέπεια, επίσης το είδος των φορέων που πρέπει να συμμετέχουν και ο ρόλος ή η συμβολή τους.

Στη δεκαετία του 1970 η πιο επαναλαμβανόμενη προσέγγιση προς την "τοπική ανάπτυξη" ήταν κυρίως από πάνω προς τα κάτω και βασιζόταν στην ιδέα ότι οι οικονομικές, κοινωνικές και φυσικές πτυχές ήταν ξεχωριστές και ανεξάρτητες οντότητες που έπρεπε να συντονίζονται από τις κεντρικές κυβερνήσεις. Με υλικές υποδομές όπως (κτίρια, δρόμοι, δημόσιοι χώροι, ιστορικά κέντρα πόλεων, παραδοσιακά προϊόντα και υπηρεσίες κ.λπ.) χωρίς σημαντικό ή μικρό ενδιαφέρον για τον κοινωνικό αντίκτυπο, για τη σχέση με τις τοπικές κοινότητες και, κατά συνέπεια, χωρίς να αναμένεται σημαντικός ρόλος για τους τοπικούς φορείς.

Στο παρόν, η βασική ιδέα είναι διαφορετική και βασίζεται στην ανάγκη να συνδυαστούν οι προσεγγίσεις "από πάνω προς τα κάτω" με τις προσεγγίσεις "από κάτω προς τα πάνω", με βάση την ιδέα ότι ο πολύ σημαντικός και ουσιαστικός στόχος είναι η παραγωγή κοινωνικών επιπτώσεων και η ενεργός συμμετοχή των τοπικών φορέων. Σε αυτή τη διαφορετική προοπτική, η πολιτιστική κληρονομιά έχει διαφορετικό ρόλο, αλλά είναι πολύ σημαντική. Η σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς σε αυτή τη νέα έννοια της "τοπικής ανάπτυξης" δεν βασίζεται στην "εγγενή" πολιτιστική ή καλλιτεχνική αξία του κτιρίου ή της κατασκευής, αλλά σχετίζεται περισσότερο με τη σχέση με τους ανθρώπους - τους τοπικούς φορείς - πώς έρχονται σε επαφή, πώς χρησιμοποιούν την πολιτιστική κληρονομιά, τι είδους σχέση ή σύνδεση μπορεί να ενεργοποιήσει η πολιτιστική κληρονομιά σε μια περιοχή.

Σήμερα - σε σύγκριση με το παρελθόν - οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής έχουν μεγαλύτερη επίγνωση του γεγονότος ότι, προκειμένου να δημιουργηθούν κοινωνικές και οικονομικές αξίες, η Πολιτιστική Κληρονομιά δεν πρέπει να αποκατασταθεί και να προστατευθεί ως μια απομονωμένη οντότητα, αλλά αντίθετα πρέπει να διασυνδεθεί, να συνδεθεί βαθιά με τους άλλους τοπικούς φορείς, κυρίως με όσους ζουν και εργάζονται στη συγκεκριμένη περιοχή. Μόνο η υλική αποκατάσταση δεν αρκεί για να μετατραπεί οποιοδήποτε κομμάτι της πολιτιστικής κληρονομιάς σε πηγή τοπικής ανάπτυξης. Η συμμετοχή των τοπικών φορέων είναι, από αυτή την άποψη, ουσιαστική, κρίσιμη.

Ωστόσο, αυτό δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η δράση της αποκατάστασης ενός αρχαίου κτιρίου ή το άνοιγμα ενός μουσείου είναι αρκετά πιο εύκολη από το να κάνεις

διαφορετικά είδη φορέων να συνεννοηθούν και να μοιραστούν μια στρατηγική ή ένα σχέδιο δράσης. Ο λόγος ακριβώς είναι ότι όχι μόνο κάθε κατηγορία αλλά και κάθε άτομο έχει τις δικές του ιδέες, προοπτικές, συγκεκριμένες προσδοκίες, συγκεκριμένες ανάγκες, διαφορετικές ιδέες για το ποιοι είναι οι στόχοι που πρέπει να επιδιωχθούν για τα οφέλη της δικής του επικράτειας. Και, επίσης, πρέπει να θυμόμαστε ότι κάθε άτομο στην επικράτεια δεν κινείται ως απομονωμένη οντότητα, αλλά είναι διασυνδεδεμένο με άλλους ανθρώπους καθημερινά. Αυτό το πολύπλοκο σύστημα είναι ένα οικοσύστημα όπου οικονομικοί, κοινωνικοί, δημογραφικοί, περιβαλλοντικοί παράγοντες συνδυάζονται μαζί για να εμπλέξουν τους ανθρώπους, τις τοπικές κοινότητες και να τους κάνουν να συμμετάσχουν σε ένα τοπικό αναπτυξιακό σχέδιο. Δεν είναι εύκολο έργο, είναι το πιο δύσκολο.

Ωστόσο, ορισμένες κατηγορίες φαίνεται να διαδραματίζουν σημαντικότερο ρόλο στα σχέδια τοπικής ανάπτυξης όσον αφορά την ανάδειξη της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς ως ένα είδος τοπικής ανάπτυξης. Ας τις δούμε, εν συντομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς σε έργα τοπικής ανάπτυξης: μέρος πρώτο

Ιδρύματα

Οι τοπικοί δημόσιοι οργανισμοί αποτελούν μια από τις σημαντικότερες κατηγορίες σχεδόν σε κάθε τοπικό αναπτυξιακό σχέδιο. Μπορούν να αναλάβουν ποικίλους διαφορετικούς ρόλους.

Πρώτον, είναι γενικά υπεύθυνοι για τον καθορισμό των πολιτικών στο ευρύτερο επίπεδο, ή τουλάχιστον συμβάλλουν δραματικά στον καθορισμό των πολιτικών.

Δεύτερον, οι δημόσιοι φορείς είναι συνήθως οι ιδιοκτήτες σημαντικών κτιρίων ή χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς που βρίσκονται στην επικράτεια. Η ανάδειξη τέτοιων ανεκτίμητων κομματιών πολιτιστικής κληρονομιάς συνήθως υπερβαίνει τις οικονομικές και διαχειριστικές δυνατότητες μεμονωμένων δήμων, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη συμμετοχή ιδιωτικών φορέων - είτε κερδοσκοπικών είτε μη κερδοσκοπικών - που ενδιαφέρονται να χρησιμοποιήσουν την κληρονομιά για τους δικούς τους στόχους και σκοπούς.

Τέλος, οι δημόσιοι οργανισμοί μπορούν να παρακινήσουν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, των ιδιωτών, των ιδιοκτητών της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, στις διαδικασίες τοπικής ανάπτυξης. Πώς μπορούν να το κάνουν αυτό; Για παράδειγμα, παρέχοντας ορισμένα δημοσιονομικά και φορολογικά οφέλη που συνδέονται με την αποκατάσταση και την επαναχρησιμοποίηση των ιδιωτικών τους περιουσιών, ιδίως για εγκαταλελειμμένες, απορριφθείσες, κενές ή ανεκμετάλλευτες τοποθεσίες.

Μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί

Μια δεύτερη κατηγορία είναι αυτή που αφορά τους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς. Οι κοινωνικές και πολιτιστικές οργανώσεις είναι υψίστης σημασίας για τη μετατροπή της πολιτιστικής κληρονομιάς σε μοχλό για την τοπική ανάπτυξη, την πολιτιστική

συμμετοχή και την κοινωνική ένταξη.

Στην πραγματικότητα, οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί είναι σε θέση να προσεγγίσουν νέα ακροατήρια (αλλά όχι πελάτες), να τα εμπλέξουν μέσω πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και εκπαιδευτικών εκδηλώσεων ή δραστηριοτήτων, να προωθήσουν την ανάπτυξη της κοινότητας μέσω της αναζωογόνησης εγκαταλελειμμένων ή ανεκμετάλλεωτων ιστορικών κτιρίων ή χώρων.

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει διάφορες τυπολογίες φορέων, οργανισμών, τόσο τις οργανώσεις που λειτουργούν ως επιχειρήσεις όσο και τις πιο ερασιτεχνικές (όπως ενώσεις, επιτροπές, άτυπες ομάδες πολιτών με κοινούς στόχους κ.λπ.).

Στο πλαίσιο των έργων τοπικής ανάπτυξης, μερικές φορές είναι προτιμότερο να εξετάζονται χωριστά αυτές οι δύο μακροοικονομικές τυπολογίες διαφορετικών φορέων, λόγω των διαφορετικών ρόλων που μπορούν να διαδραματίσουν και των διαφορετικών συνεισφορών που μπορούν να προσφέρουν, καθώς και λόγω των διαφορετικών προσδοκιών και αναγκών που έχουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Βασικοί ενδιαφερόμενοι φορείς σε έργα τοπικής ανάπτυξης - μέρος δεύτερο

Κερδοσκοπικοί οργανισμοί

Η τρίτη κατηγορία αφορά τις κερδοσκοπικές οργανώσεις, διότι η συμβολή τους σε κάθε τοπική αναπτυξιακή διαδικασία και έργο είναι ουσιαστική, ιδίως στις αστικές περιοχές. Η παρουσία οικονομικών φορέων αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την άνθηση μιας οικονομίας, τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και την προώθηση της καινοτομίας σε τοπικό επίπεδο.

Παρ' όλα αυτά, μερικές φορές τα τοπικά αναπτυξιακά σχέδια και η στρατηγική δεν καταφέρνουν να εμπλέξουν στρατηγικά αυτού του είδους τους φορείς, ιδίως σε μακροπρόθεσμες διαδικασίες.

Οι κερδοσκοπικοί οργανισμοί (φίρμες, εταιρείες, επιχειρήσεις, βιομηχανίες) ενδιαφέρονται να εργαστούν σε μια συγκεκριμένη έκταση ή σε μια περιοχή ή να μετακινηθούν σε μια νέα περιοχή για διάφορους λόγους: για παράδειγμα, για να επωφεληθούν από οικονομικά κίνητρα ή για να προσεγγίσουν και να προσελκύσουν καλύτερα έναν συγκεκριμένο στόχο, για να βελτιώσουν τη φήμη του εμπορικού τους σήματος ή για να ενισχύσουν καλύτερα την εταιρική κοινωνική τους ευθύνη κ.λπ. Υπάρχουν διαφορετικοί λόγοι και θα πρέπει να εντοπίσετε τον κατάλληλο προκειμένου να εμπλακεί κάθε συγκεκριμένη εταιρεία.

Ας ρίξουμε μια ματιά στις πιο επαναλαμβανόμενες τυπολογίες των κερδοσκοπικών φορέων και στο ρόλο που θα μπορούσαν να διαδραματίσουν στο πλαίσιο των τοπικών αναπτυξιακών διαδικασιών σε σχέση με τη χρήση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η πρώτη κατηγορία είναι αυτή των "general users". Οι "general users" είναι οι εταιρείες ή οι επιχειρήσεις ή οι οργανισμοί που συμβάλλουν σημαντικά στη συνολική αναβάθμιση μιας περιοχής παρέχοντας χρήσιμες υπηρεσίες και διευκολύνσεις, αλλά θεωρώντας την Πολιτιστική Κληρονομιά κυρίως ως περιουσιακό στοιχείο για

εμπορική εκμετάλλευση και όχι για εγγενή, καλλιτεχνική και πολιτιστική αξία. Αυτή η κατηγορία φορέων περιλαμβάνει την πλειονότητα των εμπορικών δραστηριοτήτων, όπως ξενοδοχεία και εστιατόρια, οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες και προμήθειες σε γραφεία και ιδρύματα, τουριστικές εγκαταστάσεις και υπηρεσίες, κ.λπ.

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η ενεργός συμμετοχή των "general users" στα σχέδια τοπικής ανάπτυξης θα μπορούσε να είναι πιο χρήσιμη για την παροχή κάποιων εμπορικών ή οικονομικών ή χρηματοοικονομικών παροχών ή για τη δημιουργία κάποιων σημαντικών εκδηλώσεων, πολιτιστικών γεγονότων ή καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, όπως μια έκθεση, προκειμένου να προσελκύσει το κοινό στην περιοχή που από τη σκοπιά τους σημαίνει να προσελκύσει πιθανούς πελάτες για τη δραστηριότητα, τις εμπορικές υπηρεσίες και το προϊόν.

Υπάρχουν δύο άλλα ενδιαφέροντα είδη κερδοσκοπικών φορέων, πολύ ενδιαφέροντα σε σχέση με την ενίσχυση της πολιτιστικής κληρονομιάς που παρέχουν, ακόμη και για διαφορετικές προσεγγίσεις και σκοπούς.

- Οι λεγόμενοι "General Enhancer", δηλαδή οι εταιρείες που χρησιμοποιούν την πολιτιστική κληρονομιά για να εδραιώσουν ή να ενισχύσουν τη συνολική φήμη τους ως εργαλείο για σκοπούς επικοινωνίας, μάρκετινγκ ή Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης, ακόμη και αν η επιχείρησή τους δεν σχετίζεται με τον πολιτισμό. Στην περίπτωση αυτή, η τοποθέτηση της έδρας σε ιστορικά κέντρα πόλεων ή ακόμη και μέσα σε καλλιτεχνικά ή ιστορικά κτίρια ή χώρους μπορεί να αποτελέσει κερδοφόρα προστιθέμενη αξία. Για το λόγο αυτό, ακόμη και αν δεν δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα ή κινούνται για επιχειρηματικούς και επιχειρηματικούς σκοπούς, παρέχουν και αναδεικνύουν την πολιτιστική κληρονομιά ή κομμάτια της πολιτιστικής κληρονομιάς.

- Κερδοσκοπικοί οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στους πολιτιστικούς τομείς. Η διαφορά είναι ότι στην προκειμένη περίπτωση οι φορείς αυτοί δραστηριοποιούνται στον πολιτιστικό τομέα. Η περίπτωση αυτή είναι ενδιαφέρουσα, διότι οι κερδοσκοπικοί οργανισμοί που δραστηριοποιούνται στους πολιτιστικούς τομείς αναζητούν συνήθως εδάφη τα οποία η ιστορία, ο πολιτισμός, οι τέχνες, και αυτού του είδους οι οργανισμοί θεωρούνται ένα είδος φυσικού περιβάλλοντος, επειδή ευθυγραμμίζονται πλήρως με την επιχειρηματική τους προσέγγιση, τις δραστηριότητές τους, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Αυτού του είδους οι κερδοσκοπικοί οργανισμοί είναι οι λεγόμενοι "cultural enhancers".

Έτσι, υπάρχουν τρεις τυπολογίες για τους κερδοσκοπικούς οργανισμούς:

- general users;
- general enhancers;
- cultural enhancers.

Καθένας από αυτούς είναι χρήσιμος για τη συνολική επιτυχία οποιασδήποτε τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας και ο στόχος είναι πώς να τους εμπλέξουμε και πώς να δημιουργήσουμε και να λειτουργήσουμε, όχι μια προσωρινή συμμαχία, συνεργασία μαζί τους, αλλά μακροπρόθεσμες συνέργειες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙ)

Για την επίτευξη συγκεκριμένων τοπικών αναπτυξιακών στόχων, οι δημόσιοι φορείς θα πρέπει να συνεργαστούν καλύτερα με τον ιδιωτικό τομέα, όχι μόνο με τον μη κερδοσκοπικό αλλά και με τον κερδοσκοπικό τομέα ή με τους φορείς που προαναφέρθηκαν. Για την επίτευξη ενός κοινού στόχου, όπως η τουριστική ανάπτυξη μιας περιοχής, ενός εδάφους, ένα ενδιαφέρον εργαλείο, βασισμένο στη σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, είναι ο Οργανισμός Διαχείρισης Προορισμών, στόχος του οποίου είναι να συνεργαστούν οι ιδιωτικοί και δημόσιοι φορείς για να μετατρέψουν την περιοχή τους σε πραγματικό τουριστικό προορισμό, όχι μόνο όσον αφορά το γενικό όραμα και τη στρατηγική, αλλά και όσον αφορά τη διαχείριση, την προώθηση και την επιχειρηματική ανάπτυξη, τη δράση και την παρέμβαση στα εδάφη για τη δημιουργία νέων προϊόντων, την προώθηση της δικτύωσης μεταξύ όλων των διαφορετικών εταιρειών και επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται στον τουρισμό και τον πολιτισμό για τη δημιουργία διαφορετικών και καινοτόμων υπηρεσιών και εγκαταστάσεων.

Κατά συνέπεια, κάθε ΟΔΠ εξειδικεύεται σε μεγάλο βαθμό στην περιοχή, προκειμένου να ενισχυθούν οι ιδιαιτερότητες της περιοχής, να εμπλακούν οι φορείς και οι παράγοντες που δραστηριοποιούνται στην περιοχή και να βρεθεί η κατάλληλη στρατηγική για την προώθηση και την επίτευξη του κοινού στόχου για την τοπική ανάπτυξη στην περιοχή.

ΤΕΛΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

EUHeritage.

Skills for promotion,
valorisation, exploitation, mediation and
interpretation of European Cultural Heritage